

הוכן מתוכנת תורת אמת, מותר להפיץ בכפוף לתנאי רשיון - [CC BY-NC-SA 2.5](#) אסור
בשימוש מסחרי
וספרי ויקיטקסט תחת רשיון [GNU Free Doc. License](#)
- כל הזכויות שמורות (c) ל' ר' פנחס ראובן שליט"א

משנה - ידים - עיקר תוי"ט

[פרק א](#) • [פרק ב](#) • [פרק ג](#) • [פרק ד](#)

[פרק א](#)

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#)

[פרק ב](#)

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#)

[פרק ג](#)

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#)

[פרק ד](#)

[משנה א](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#) [משנה ח](#)

[א](#)

[פרק](#)

[פרק א - משנה א](#)

[א] מי רביעית. ונסח אחר מרביעית, כלי המחזיק רביעית. רש"י: **[ב]** לידים. דתנן (חגיגה פ"ב מ"ה) נוטלין לידים לחליו ולמעשר ולתרומה, וסתם ידים אינן אלא שניות ופוסלין תרומה ולא חליו, אבל משום סרד תרומה תקנו אף לחליו, כדי שיהא רגיל בנטילת ידים ויטלו לתרומה. גמרא: **[ג]** וכן הא דקאמר לארבעה, דמשמע ולא לחמשה, שהרי לא נתנו חכמים שעור רק למים שבבבלי, וכי איכא שעור לא חשו כמה יגיע לכל אחד רק שיגיע עד הפרק. הר"ש: **[ד]** ולמאה. גזמא היא, כלומר כל זמן שמספיקין לשפד כל אחד שלש פעמים. טור: **[ה]** רבי יוסי כו'. פליג אף ברישא דלשנים. הכי מוכח בגמרא: **[ו]** וכשנטלו בפחות מרביעית דאתו משגרי טהרה. דאלו נטלו מרביעית, המים עצמן טהורים, כתנא קמא דריש פרק ב', ועין שם בהר"ב: **[ז]** דכיון שלא טהרו את הידים כל מה שמוסיף עליהם הרי הוא מוסיף טמאה. הר"ש:

פרק א - משנה ב

[ח] הר"ב הוסיף זה אף על פי שלא נשנה כן, וגם בתורת פהגים ליתיה. משום דכל שכן הוא מפלים:

פרק א - משנה ג

[ט] לקדש. וההפרש שבין נטילת ידים ובין טבילה, כי נטילת ידים הוא במים שאובין, והוא שובאו מפלי בכח נותן, אבל שאובין במקוה לא, ושנוי מראה פוסל, ובעינן רביעית לכל אחד. וטבילת ידים פסול בשאובין, וצריך ארבעים סאה. הרמב"ם. והראב"ד סבירא ליה דשאובין במקוה נמי כשרין לטבילת ידים, כיון דכשרין לבעלי קריין: **[י]** פסולין. דומיא דקדוש ידים מן הכיור דכתיב התם מים יתרה. בית יוסף: **[יא]** דתנא קמא סתם דבריו ואמר שרה בהם פתו כו', ואתא איהו ומתמה וכי כו'. ומהר"ם כתב, דשרה דתנא קמא משמע דנתפון לשרות, הא נפל מידו שלא בכונת שריה פשר. הא נתפון לשרות בזה ונפל בזה פסול. ואתא רבי שמעון למימר אפלו נתפון:

פרק ב - משנה א

[א] אחת. נתבאר בחגיגה כשנטמאה ידו אחת, לא תטמא השנייה, וכן כשנטמאו שניהם מטהרן אחת אחת. וכל זה לתרומה ולא לקדש. הרמב"ם: **[ב]** והוא שאותה השטיפה מרבה כשתים. תוספות: **[ג]** לשיטתיה בריש פרק קמא, דנותנים לידיים, אפים שניים קאי: **[ד]** הינו לפרוש הראשון. אבל להרמב"ם, מפרש בנסחת ארץ ישראל דקאי אפים שניים, שאם נפל כפר של תרומה באלו מים שניים, טהור לתנא קמא כמו במים שניים דעלמא. ורבי יוסי אומר שמטמאין כפר של תרומה כמו מים ראשונים שהם תחלה, הואיל ומים ראשונים היו שטיפה אחת לשתיהם הידיים:

פרק ב - משנה ב

[ה] דאלו מרביעית, הא סבירא ליה לתנא קמא דרבי יוסי דהמים גם כן נטהרו. והלכה כותיה: **[ו]** קשה, דזה אינו אלא לרבי מאיר דמצריך מים שניים אף לדאתו משגרי טהרה כשנטל שתי ידיו, וכבר כתב דאין הלכה כמותו. ויש לומר, דמה שכתב אין הלכה כרבי מאיר הינו להרמב"ם, אבל לפרוש הראשון, הלכה כרבי מאיר. וכן כתב הר"ש בהד"א. ותדע, דהא להרמב"ם לא אמרו פחות מרביעית אלא במים שניים: **[ז]** תרומה. מזה מוכיח הרמב"ם דלא הצריכו מים שניים אלא לתרומה, אבל לחליון אף בראשונה נטהרו הידיים [וממילא דהוא הדיו המים], וכי נפל עליהן כפר של חליון, טהור. ושאר הפוסקים מצריכים אף לחליון מים שניים. ומדנקט במתניתין תרומה, נראה לי דאף דלדבריהם טהור הכפר, דכיון דנטיילת ידיים לחליון רק משום סרד תרומה הוא, הקלו לענין טמאה, דהם אמרו והם אמרו. ומהאי טעמא נראה לי דלא קשה איך השניים טהורים, הא הראשונים טמאים ויטמאו הידיים והידיים שניים, דהם אמרו כו'. ועין תוספות יום טוב: **[ח]** שנטמאו מחמת ידיו וחוזרין ומטמאין את היד. בית יוסף: **[ט]** וכל דבר החוצץ בגוף, חוצץ בידיים לחליון. גמרא: **[י]** ואפלו

לפרוש הראשון של הר"ב בריש פרקין, יש לומר דלא מצריך שתי פעמים
אלא לטהר המים לענין טמאת כפר. אבל הידים נטהרו בפעם אחת
כשאין דבר חוצץ:

פרק ב - משנה ג

יא באור הענין, שאין הידים מטמאין משקין אלא עד הפרק. וכן אין
מים שניים מטהרים הראשונים אלא בעודן בתוך הפרק. וחוצץ לפרק
דרישא וסיפא, הוא שהיו בתוך הפרק ויצאו אחר כך חוצץ לפרק. בית
יוסף: **יב** וגם את היד. הרא"ש: **יג** לפי שהם כלם במדרגת יד אחת אנו
חושבים אותם. הרמב"ם: **יד** דאם היה חצי לג לחמשה וכשהשמש שופך
מים על ידיהם ונשאר בכלי רביעית לשנים האחרונים, מהני נטילה, וספק
ידיים טהורות. הר"ש:

פרק ב - משנה ד

טו שני כו'. משום כבא דינדין אחת כו', נקט בכלהו שני כפרות, אף על
גב דבחד הוי מצי לאשמעין:

ג

פרק

פרק ג - משנה א

[א] המכניס כו'. כל הני דבפרקין, לא משמנה עשר דבר הו, חוץ מכתבי הקדש. דהני אפלו בידים טהורות מיירי, ודשמנה עשר דבר בסתם ידים הוא: **[ב] לשון הר"ש,** כלומר מה שלא מצינו הוא משום דלא אפשר: **[ג] לפי שאין כלים מקבילים טמאה מולד אלא ממשקין, ונקט נמי אכלים אף על פי שטמאים מולד, שהרי מונין בהם ראשון ושני: [ד] מבאר. כלומר, אינד צריד להסתפק, כי כבר מפרש הדבר היטב. מהר"ם:**

פרק ג - משנה ב

[ה] כל כו'. האי כללא לאו פרבנו דלעיל דאמרי בולד אין מטמא אלא כדמסיים דברי רבי יהושע: **[ו] מדסתם ולא פרש במאי קמיירי, נראה דבתרומה פליגי.** ומשום הכי נמי כתב דאין הלכה פרבי יהושע, דלקדש קימא לן דהיד מטמא השניה. ועין תוספות יום טוב: **[ז] כתבי כו'.** והא דלא מייתי מאוכל אכל שני שני, דפסול גויה שאני. הר"ש: **[ח] הינו לקדש.** אבל לתרומה, משמנה עשר דבר הוא. ואף דהכא בתרומה קימינן, ניתא ליה למימר דאין להם עקר מן התורה: **[ט] וקשה, דהנה ליה למנות בשמנה עשר דבר, ידים הבאים מחמת ספר. ואף דלא הוו יותר משמנה עשר דכילה חדא גזרה היא וכדמשמע בהר"ב סוף פרק ט"ו דכלים, מכל מקום הנה ליה לפרש כן, דנפקא מנה דהכא אפלו טהורות לגמרי וכמו שכתבתי בריש**

פרק ג - משנה ד

[י] שמלמעלן כו'. והוא הדין לבין הדפין. ולא אתא אלא לאפוקי כשאינן מחברין. ועין תוספות יום טוב: **[יא] עמוד.** כי אשר ישאר בסוף, כל זמן שלא יעשה לו עמוד שנגלל עליו הספר ותכלל אותו קדשת הספר, עדן הוא חל, לפי שאפשר שיחתכנו. הרמב"ם:

פרק ג - משנה ה

יב **כְּדַבְּרֵי בֶן עֲזַאִי**. דְּמַדְּבֹן עֲזַאִי תִּנְי בְּהַדְּדֵי שִׁיר הַשִּׁירִים וְקֹהֶלֶת, שְׁמַע מִנָּה שְׁקִבֵּל שְׁבַשְׁנֵיהֶם הִיְתָה הַמַּחְלֶקֶת וְנִמְנֹו וְגִמְרוּ שְׁיִטְמָאוּ. וְהִינֹו שְׁעַל דְּבָרֵי בֶן עֲזַאִי שְׁנָה לְנוּ רַבִּי דְּבָרֵי רַבִּי עֲקִיבָא שְׁחֹלֵק עֲלֵיו. דָּאִי גַם לְבֹן עֲזַאִי לֹא נְחָלְקוּ עַל שִׁיר הַשִּׁירִים, הִיָּה לוֹ לְסִדָּר דְּבָרֵי רַבִּי עֲקִיבָא קֳדָם לְבֹן עֲזַאִי כּוֹי. לְכֹד הַעִיד רַבִּי יוֹחָנָן שְׁכַדְּבָרֵי בֶן עֲזַאִי כֹן הוּא, בֵּין לְעַנְּו הַמַּחְלֶקֶת בֵּין לְעַנְּו הַגְּמָר:

ד

פרק

פרק ד - משנה א

א **וְקֹשָׁה**, דָּאִם כֹּן גַם קֳדָם שְׁנִסְדָּקָה תְּהֵא טְמֵאָה מְדָרְס, כְּמוֹ תַבָּה שְׁפַתְתָּחָה מְצָדָה. אָבֵל בְּפָרְק כִּי דְכָלִים מְשָׁנָה בִּי כְּתַב הַר"ב, שְׁכַשְׁנִסְדָּקָה אִינָה רְאוּיָה אֶלָּא לְשְׁכִיבָה, וְכַשְׁלָא נְסִדָּקָה אוֹמְרִים לוֹ עֲמֹד. וְכֹן פִּרְשׁ הַרְמְב"ם. וְכֹן עֲקָר. וְעַיִן תּוֹסְפֹת יוֹם טוֹב:

פרק ד - משנה ג

ב **עֲמוֹן כּוֹי**. לְשׁוֹן הַרְמְב"ם, וְרְאוּי לְהוֹצִיא מְעֶשֶׂר וְתֵרוּמָה בְּחוּץ לְאֶרֶץ הַסְּמוּדָה לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, מְצָרִים וְעֲמוֹן וּמוֹאָב וּבְבַל. וְכֹל זֶה מְדָרְבָּנוּ: **ג** **מְעֶשֶׂר עֲנִי**. וּבְדִין הוּא דְאֶפְלוּ תֵרוּמָה גְדוֹלָה לֹא נִתְקַן, אֶלָּא הַכֹּל מְעֶשֶׂר עֲנִי, אֶלָּא שְׁלָא רְצוּ לְחַלֵּק כָּל כָּד מְשָׁאָר שְׁנִים. תּוֹסְפֹת: **ד** **מַחְמִיר**. שְׁמַעְשֶׂר שְׁנֵי קֳדָשׁ, וּמְעֶשֶׂר עֲנִי חֹל. הַרְמְב"ם: **ה** **וְהַתְּרוּמָה**. וְסוֹף הַפְּסוּקָה, הִבִּיאוּ כּוֹי, אִם לֹא אֶפְתַּח לְכֶם אֶת אֲרָבוֹת הַשָּׁמַיִם, וְהִרִיקְתִּי לְכֶם בְּרָכָה עַד בְּלֵי דַי: **ו** **אֶצֶל רַבִּי אֱלִיעֶזֶר**. לְפִי שְׁלָא הִיָּה אֶצֶל הַמְּנִין, מְפַנֵּי הַמַּחְלֶקֶת, שְׁעַל יְדֵי כֹן בְּרַכּוּהוּ. הַרְמְב"ם: **ז** **אֵל תַּחְשׁוּ**. אֵל יְהֵא לְכֶם שׁוֹם חֶשֶׁשׁ וְגִמְגוּם, שְׁהָרִי הַסְּכַמְתֶּם לְהִלְכָה. רַש"י: **ח** וְהָא דְקַתְּנִי וְהַנְּדוֹן שְׁלַפְנִינֹו מְעֶשֶׂה זְקִנִים, הִינֹו מִקְמֵי דִינְדַעֵי לְעֵדוּתוֹ שֶׁל רַבִּי אֱלִיעֶזֶר:

פרק ד - משנה ד

[ט] הכתוב אומר כו'. וקשה, מאי סלקא דעתיה דרבן גמליאל, מי לא ידע בכל אלה. וגם הגר שדחק וכנס בתוך חכמים מסתמא ידע המקרא ולמה שאל. ונראה לי, דרבן גמליאל ידע מזה שסנחריב בלבל ושזאת היתה שאלת הגר, אלא רבן גמליאל סבר שיש בפסוק תרי לא יבא, שירצה לאסור לנו אף בזמן שיהא ספק. ורבי יהושע חשב שאפשר שרבן גמליאל סובר ספק אחר ומיתי מלא יבא. והשיב שיש להתיר מחמת בלבול. ואמר לו רבן גמליאל הכתוב כו' אף אני יודע בלבול כו' ועל זה הייתי דורש המקרא דאתי לאתויי משום דמקרא מסייעני ואחר כך אשיב. ואתי שפיר מאי דקאמר וכבר שבו ומנליה, אלא דלמד כן מיתורא דקרא. והשיב לו רבי יהושע כו' ושבתתי כו', ויתורא לדרשא אחריתי, כמו בממזר שכתב שתי פעמים לא יבא ומתיר הספק מן התורה:

פרק ד - משנה ה

[י] ועברית שהוא לשון הקדש, גם כן, על שם שפך הזה לשונם של בני עבר הנקר. וכן פרש רש"י אברהם העברי, שבא מעבר הנקר: **[יא]** לפי שאינו משתנה, ולא יפל בו דמיון לעולם לפי שאותיותיו בלתי מתדמות, ולפי שאינו נדבק אות באות בשיטת כתיבתו. ואין כזה שאר הכתיבות. הרמב"ם: **[יב]** העור. ובכתיבת מגלה [מגלה פ"ב מ"ב] תנן על הספר, ופרש הר"ב קלף, ובפרק ח' דשבת משנה ג' דתנן העור וקלף, כל חד מלתא באפי נפשיה הוא, ולכן צריך עיון אמאי סגי הקא בעור:

פרק ד - משנה ו

[יג] דומיא דלפי חבתן שאמרו הם בעצמות דגם כן לאו אמת הוא, אלא קרא כתיב או בעצם אדם, אבל מצינו כן בעור האדם:

פרק ד - משנה ח

{יד} שְׂאֲתֶם כּוֹי'. אָמְרוּ לוֹ חֲכָמִים, כִּי אֵין זֶה גִרְעוֹן לְמִשָּׁה וְאֵין בְּזָה גְדֻלָּה
לְמִלְדָּ. שְׂאֲנוּ כּוֹתְבִין גַּם כֵּן ה' עִם פְּרַעָה וְנִקְדִים שֵׁם פְּרַעָה כּוֹי. הֲרַמְבַּ"ם :
{טו} וּבְמִסְכָּת פְּאָה דְמָסִים כִּי הַשְּׁחַד יַעוֹר, הָא תְּנִי וְגו', וְנִתְפָּוּ לְסִיפִיה
דְקָרָא צְדָק צְדָק תְּרַדָּף לְמַעַן תִּחְיָה :